УДК 02:001.4]:030(477)

Світлана Лісіна,
кандидат історичних наук, доцент, Scopus ID 57200319232,
Національний університет «Львівська політехніка»

вул. С. Бандери, 12, м. Львів, 49013, Україна
E-mail: svitiva@gmail.com

Бібліотекознавча термінологія у довідкових виданнях

У статті представлено універсальні українські енциклопедичні видання, які відображають поняттєво-термінологічний апарат бібліотекознавства та суміжних наук. Проаналізовано словники та довідники з бібліотекознавства, книгознавства, бібліографознавства та системи наукової інформації. Розкрито їхні характерні особливості, структуру та принципи пошуку матеріалу.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотекознавча термінологія, універсальна енциклопедія, термінологічний словник, галузевий довідник, фахові терміни, довідковий апарат.

Одним з основних критеріїв, що визначають стан розвитку галузевої бібліотечної науки, є наявність довідкової літератури, яка подає у синтезованому вигляді фактологічну та візуальну інформацію. Тому дослідження довідкових видань з бібліотекознавства та суміжних дисциплін необхідне для характеристики документного ресурсу української бібліотечної науки. Документознавчі праці дають загальне уявлення про види довідкових видань [19; 34]. Але досліджень документного потоку (ДП) українських довідкових видань з бібліотекознавства та суміжних дисциплін до цього часу не проводилося. Це зумовило потребу в їх докладнішому вивченні і стало **метою** даної статті.

Виклад основного матеріалу. За роки незалежності України у вітчизняному бібліотекознавстві, книгознавстві, бібліографознавстві та системі наукової інформації накопичився потужний масив різних видань, де значна частка належить саме довідковим. Енциклопедичні проекти у всі часи творили традиції, моделі систематизації та подання знання. Власну традицію має й українська енциклопедистика, витоки якої сягають, щонайменше, кінця XIX — початку XX ст., коли з'явилася низка проектів систематизованого представлення гуманітарного знання про Україну [9; 33].

У 1930 р. відомий вчений, голова НТШ І. Раковський писав, що «ми, українці, мусимо зважитись видати свою власну енциклопедію і то не переклад чужої, невідповідної для нас, а своєї рідної, відповідаючої потребам нашого загалу. …І можемо бути певні, що вона буде культурним ділом гідним нашого Народу» [21; 24]. У свій час науковим товариством ім. Т. Шевченка було видано «Українську загальну енциклопедію» [31], яка за структурою, змістом стала коротким універсальним зведенням (майже 8000 загальних гасел) відомостей. Україномовна «Енциклопедія українознавства» видрукувана в Мюнхені. У її XVI розділі «Бібліотеки, архіви, музеї» подається огляд книгознавчих досліджень, міститься інформація про діяльність книгознавчих установ, діячів, які долучилися «...до вияснення різних книгознавчих питань» [8, с. 6]. Бібліографічний матеріал суттєво доповнює зміст та подає найважливіші джерела за підрозділами: історія української книги, теорія книги й книгознавства, мистецтво книги, історія бібліотек, бібліотечна техніка, бібліотечна психологія і педагогіка, бібліографія.

16 випусків «Української малої енциклопедії» Євгена Онацького, які побачили світ в Аргентині (1957–1967), змусили радянський уряд піти на створення україномовної ідеологічно витриманої «Української радянської енциклопедії» (УРЕ) у 17-ти томах (1959–1965). У статті Ф. Максименка «Книгознавство» [32, с. 504] першого видання УРЕ зазначається, що книгознавчі дисципліни розглядають книгу в історичному, теоретичному й практичному аспектах. Універсальні енциклопедії XX ст. містять загальні терміни та поняття бібліотечної справи, але сучасні вимоги до термінології потребують нових тлумачень.

Відкриту електронну енциклопедію «Інтернет-Енциклопедія України» [36] можна вважати сучасним енциклопедичним виданням універсального характеру. Базові статті тут редагуються, оновлюються і лише після цього поступово оприлюднюються у мережі. Ресурс має зручну систему навігації, пошуку і презентації останніх надходжень до бази даних. Так, на головній сторінці IEU користувачам представлено тематичні блоки

© Лісіна С., 2019

статей – «Історія», «Земля», «Люди»,«Культура», «Мистецтво», «Література». Кожен із підрозділів розділу «Культура»має, у свою чергу, внутрішню деталізацію, де присутні теми книгознавства, бібліотекознавства та інших суміжних дисциплін.

10-томна «Енциклопедія історії України» (ЕІУ) [6] комплексно репрезентує здобутки гуманітарних та суспільних наук з української минувшини від найдавніших часів і до сьогодення. ЕІУ є фундаментальним фаховим зведенням сучасних знань про Україну у розширеному енциклопедичному форматі.

Тут варто відзначити й проект «Енциклопедія сучасної України» (ЕСУ) [7]. Специфіка ЕСУ полягає в тому, що в ній переважає сучасний матеріал, особлива увага приділяється явищам, процесам, котрі характеризують добу державної незалежності України. 25-томне видання міститиме не менш 100 тис. статей.

Упродовж 2013–2026 рр. має бути здійснене видання «Великої української енциклопедії» (ВУЕ) [3]. На сьогодні Державна наукова установа «Енциклопедичне видавництво» вже опрацювала організаційні засади загальнонаціонального проекту, створила тематичний сайт. Для розгортання інших інтернет-версій галузевих енциклопедичних ресурсів створюються суміжні новітні мережеві енциклопедичні проекти [2; 4]. Абсолютна більшість наявних у Мережі енциклопедичних ресурсів має освітній характер і спрямування.

Нині суттєвою проблемою є розпорошення фахових знань, забезпечення працівників бібліотечної галузі узагальненою та чітко структурованою інформацією. Найпоширенішими для користувачів та найґрунтовнішими, з погляду максимально повного висвітлення досягнень окремої науки, є галузеві енциклопедії. Саме такі видання дають змогу представити фахове знання в усьому його багатстві та розмаїтті, вони узагальнюють, систематизують та популяризують досягнення тієї чи іншої науки, представляють інтелектуальний потенціал професійних кадрів у різні історичні періоди.

За останні десятиріччя бібліотечна наука України набула ознак істотного прискорення у своєму розвитку, зазнала фундаментальних змін. Зокрема, проведено ґрунтовні дослідження з історії бібліотекознавства, оприлюднено імена багатьох відомих науковців – бібліотекознавців, бібліографознавців, книгознавців, оновлено теорію і практику бібліотекознавства, започатковано підготовку наукових кадрів, більш динамічного розвитку набули бібліотечна освіта та система професійних видань. Значний масив знань, інформаційних ресурсів у цій галузі накопичено і у довідкових виданнях.

Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого нині працює над реалізацією наукового проекту під назвою «Українська бібліотечна енциклопедія»(УБЕ) [30]. Його мета – створити УБЕ як зручний для використання, інформативний, максимально актуалізований науково-довідковий ресурс, адресований не лише бібліотечним фахівцям, а й широкому колу читачів. З розвитком нових інформаційних технологій, орієнтованих на забезпечення максимальної доступності користувачам до ресурсів УБЕ, видання функціонуватиме в електронній версії на сайті Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого в режимі онлайн. Це уможливлює оперативне внесення змін до статей, включення нових матеріалів, оновлення контенту УБЕ, застосування внутрішніх та гіперпосилань у тексті, що забезпечує миттєвий перехід від однієї статті до іншої. Основними критеріями, покладеними в основу створення УБЕ, є актуальність, універсальність, науковість, вичерпність та достовірність інформації. Основний текст УБЕ формується з окремих статей (гасел) різного типу: статті-огляди, статті-довідки, статті-дефініції, статті-відсилання. Вони розміщуються за алфавітним принципом. До енциклопедії включаються статті про: історичне минуле та сучасний стан бібліотечної справи в Україні загалом та в окремих її регіонах; мережі бібліотек за різними типологічними ознаками; великі бібліотеки – науково-методичні, бібліографічні, інформаційні центри у своїй галузі; науково-дослідну, бібліографічну, методичну діяльність бібліотек; бібліотечні фонди; користувачів бібліотек та їх вивчення; бібліотечні кадри; видатних діячів бібліотечної справи; окремі питання суміжних наук та дисциплін (документознавство, книгознавство, інформатика, архівна справа, соціологія); термінологічні аспекти, пов’язані з бібліотечною справою, бібліографією, інформатикою [16]. Отже, реалізацію наукового проекту «Українська бібліотечна енциклопедія» варто розглядати як прагнення бібліотечної спільноти зробити внесок у подальше узагальнення знань, які стосуються бібліотечної сфери, уніфікацію бібліотечно-інформаційної термінології.

Надзвичайно важливим компонентом системи довідкових видань є термінологічні словники. На сьогодні термінографія виокремляє різні види

термінологічних словників, які класифікуються за різними критеріями: а) призначення термінологічного словника; б) об'єкт словникового опису; в) тип відомостей про об'єкт; г) структура термінологічного словника. Можливі класифікації термінологічних словників В. Лейчик [20] подає графічно за диференційними ознаками у вигляді схем. На сьогоднішній день випущено у світ значну кількість термінологічних словників із бібліотекознавства та суміжних дисциплін.

Перші лексикографічні, термінологічні розвідки з бібліотекознавчих, книгознавчих питань проводилися у 1925–1928 рр. Українським бібліографічним товариством в Одесі. За результатами цієї роботи з'явився невеликий за обсягом словник бібліотечної термінології,укладений комісією Української секції Одеського бібліотечного об'єднання на чолі із Б. Комаровим. Він покликаний був допомогти бібліотекарям у оволодінні українською термінологією. Видання викликало підвищений інтерес у фахівців [15].

Термінологія бібліотекознавства та суміжних наук знайшла своє відображення і у перекладних словниках. 1996 р. у Львівській політехніці вперше з часу видання у 1920-х рр. словника Б. Комарова уклали перекладний словник сучасної спеціальної термінології – «Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів» (укладач М. Сташко) обсягом 7,5 тисячі термінів. Його пошуковий апарат збагачений абетковим покажчиком українських термінів. Крім бібліотечно-бібліографічних термінів, словник містить значну кількість книгознавчих, видавничих, інформаційних термінів, що вкрай важливо, зважаючи на розширення функціонально-стильового використання української мови і на потребу в уніфікації спеціальної термінології в наукових, навчальних, ділових документах [28].

В наші дні працівники бібліотек теж активно долучаються до творення словників з бібліотечної термінології. Так, «Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності» [25], підготовлений Науково-технічною бібліотекою Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу, містить основні терміни з питань бібліотечно-бібліографічного обслуговування, комплектування фонду, інформатизації та автоматизації видавничої діяльності. Розраховане видання на бібліотекарів, викладачів та студентів, які вивчають бібліотечно-інформаційну діяльність, документознавство.

Помітною подією у справі творення тлумачних термінологічних словників стало видання «Короткого термінологічного словника із бібліографознавства та соціальної інформатики» [18] під науковим керівництвом Г. Швецової-Водки. У виданні систематизовано найпоширеніші терміни бібліографознавства, показано їхній зв'язок та співвідношення з дефініціями у галузі соціальної інформатики. Систему термінів унаочнює схема за розділами відповідно до певних тем. Крім того, поряд з основними унормованими термінами, іноді наводяться синоніми, а також відповідники українських термінів російською та англійською мовами. Таке подання матеріалу сприяє кращому засвоєнню поняттєвого апарата фахових дисциплін, розширює можливості використання словника при упровадженні сучасних інформаційних технологій. Ще один словник-довідник цього ж автора (Г. Швецової-Водки) [35] містить терміни і визначення, подані в різних джерелах, але іноді зі змінами, що відповідають авторському баченню. Основний текст (визначення термінів) подано за алфавітом, додатки до словника – у вигляді таблиць. Так, у додатку № 3 «Таблиці класифікації документа, систем документації, літератури, видань» представлена інформація, яка вважається важливою складовою бібліотекознавства: класифікація системи документації, типи літератури, жанри текстових (літературних) документів, класифікація усіх друкованих видань; види неперіодичних видань та ін. Безперечно, це суттєвий внесок у вітчизняне бібліотекознавство.

«Короткий тлумачний словник термінів з УДК» [17], розроблений Книжковою палатою України, є допоміжним виданням для бібліотекарів, котрі опікуються термінологією класифікаційних систем. Словник містить 125 термінологічних статей, кожна з яких складається з таких елементів: порядковий номер; термін або термінологічне словосполучення українською мовою (виділені жирним шрифтом); синоніми термінам, абревіатури тощо (виділені курсивом і подані після термінів); тлумачення термінів; посилання на взаємопов'язані терміни (виділені курсивом і подані після тлумачення термінів); еквіваленти термінів англійською та російською мовами. Українські терміни з тлумаченнями розміщено за алфавітом. Подано також алфавітно-предметні покажчики їхніх іншомовних еквівалентів.

Довідник «Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.)» [12] класифікується як науковий словник про діячів бібліотечної галузі, котрі були розробниками те-

орії, історії, методики бібліотекознавства та простими бібліотекарями. До видання також включені матеріали про осіб, які справили вплив на розвиток та функціонування бібліотечної справи в Україні. Біобібліографічний словник побудовано за абетковим принципом, де кожна біографічна стаття складається з двох частин. Перша – це біографічні відомості, а друга – праці вченого, література про нього та архівні джерела. Слід зауважити, що позитивом видання є наведення інтернет-джерел та іконографічних матеріалів. Вирізняється зручністю і довідково-пошуковий апарат словника, який включає розшифрування абревіатур, список умовних скорочень, іменний та географічний покажчики. Цілком слушним є зауваження автора словника стосовно того, що у подальшому поповнення цього ресурсу може стати основою для створення загальноукраїнського масиву бібліотекознавчої біографістики.

У «Словнику-довіднику основних видавничих термінів» [26], підготовленому працівниками НАН України, подано перелік національних стандартів, інших чинних в Україні нормативних документів стосовно видавничої справи, а також електронних ресурсів, якими можуть заінтересуватися працівники бібліотек. Видання доповнено абетковими покажчиками наведених термінів українською та російською мовами, а також абетковим англомовним покажчиком.

Дослідження термінології книгознавства як суміжної дисципліни здійснюється фахівцями провідних установ України вже упродовж багатьох років, і вони вже набули системного характеру. У 2003 р. вийшов друком «Словник книгознавчих термінів» [27], який розглядається авторами як етапний у підготовці галузевої енциклопедії та довідкової бази для подальшого термінотворення. До терміносистеми словника включено велику кількість нових понять, що з'явилися у зв'язку з ухваленням нормативно-правових актів України, національних стандартів, програм розвитку видавничої справи та збереження книжкових пам'яток.

За загальною редакцією доктора філософських наук, професора В. О. Жадька видано термінологічний словник «Книгознавство» [13], де книгознавчі терміни представлено з огляду на здійснення видавничого бізнесу.

Українська академія друкарства у 2002 р. підготувала до друку «Українсько-російський і російсько-український словник-довідник з видавничої справи» [22] і російсько-український тлумачний словник «Поліграфія та видавнича справа» [23]. Укладачі останнього лаконічно і досить доступно пояснюють спеціалістам, усім, хто виявляє інтерес до поліграфії, видавничої справи, зміст основних термінів. Тут у достатній кількості представлені сучасні терміни, що стосуються комп'ютерних технологій, але відсутні такі поняття, як голографія, голограма, лазерно-голографічний друк, оформлення пластмасових (пластикових) карток, друк літографський. Тому, з огляду на це, повнішим є перекладний «Англо-український словник друкарської і видавничої справи» [14].

Покращити стан справ з вивченням зарубіжної, зокрема англомовної, термінології покликаний «Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології» [29], підготовлений Н. Стрішенець. Він вміщує близько 6 тис. термінів з бібліотекознавства, проблем інформації, бібліографознавства, книгознавства, друкарства, архівної справи.

Довідник «Бібліотекознавство» [1], підготовлений викладачами кафедри інформаційної, бібліотечної та архівної справи КНУКіМ Н. Бачинською і Г. Салатою, адресується, у першу чергу, майбутнім фахівцям бібліотечної справи. Він містить понад 500 дефініцій, які наводяться у законах, національних стандартах України, а також близько 100 навчально-пізнавальних денотацій за абеткою. Важливим складником видання є довідкова біобібліографія на понад 100 персоналій бібліотечної справи України та світу. Навчальний обсяг видання складається з понад 800 джерельно-інформаційних конкретизацій з дисципліни «Бібліотекознавство». Істотною перевагою видання є наявність бібліографій авторів та посилань на джерела у мережі Інтернет.

Важливу роль у позначенні понять сфери інформаційних ресурсів сучасного суспільства відіграє термінологічний словник «Інформаційні ресурси» [11]. Він подає стандартизовану термінологію за такими тематичним напрямами: бібліотекознавство, бібліографознавство; видавнича справа; інформаційна політика держави; електронний документообіг; книгознавство, музеєзнавство; архівознавство, документознавство, діловодство; аудіовізуальні(електронні) засоби масової інформації. До словника увійшло понад 1700 термінів, які розміщено за абеткою. І що важливо. Якщо термін має декілька визначень, вміщених у різних законах або стандартах, то у словнику подаються всі варіанти, виявлені упорядниками. Довідковий апарат видання містить абетковий покажчик термінів, список абревіатур та використану літера-

туру. Все це сприяє швидкому пошуку матеріалу. Необхідність такого видання зумовлена сучасними проблемами підготовки фахівців у сфері соціальних комунікацій та інформаційної діяльності.

Бібліотечна наука нині значну увагу приділяє електронним виданням. Поняття «електронні видання» охоплює книги, журнали, газети, що розповсюджуються в будь-якому іншому (недрукованому) форматі. Останнім часом до електронних видань почали вносити ще й мультимедійні компоненти, а також анімаційні вставки. Довідник «Електронні видання» [5] розкриває процеси створення мережевих видань засобами мови гіпертексту HTML та каскадних листів стилів (CSS). В окремому розділі наведені види носіїв, виписана технологія тиражування електронних видань з використанням спеціального обладнання.

У словнику-довіднику «Социальные коммуникации» [10] авторства професора Харківської державної академії культури В. О. Ільганаєвої розтлумачується зміст понад 1 тис. понять, які належать до теорії соціальних комунікацій, а також використовуються у бібліотекознавстві, соціології, інформатиці та інших науках. Належним чином тут представлена і термінологія, яка стосується теорії і практики бібліотечної справи.

Зазначені вище видання певною мірою відображають термінологію бібліотекознавства та суміжних з ним наук, і ця тематика, як можна було переконатися, перебуває у полі зору фахівців галузі. Тому вирішення цілого комплексу питань, пов'язаних з історичними чинниками та закономірностями формування української бібліотекознавчої термінології є актуальним і вкрай важливим завданням подальшої діяльності науковців. Для розв'язання термінологічних проблем потрібні висококваліфіковані спеціалісти, яких потрібно готувати у вишах, увівши до навчальних програм спецкурси з основ термінології та фахової мови.

Висновки:

- наукова дисципліна «бібліотекознавство» вимагає чітко сформованої системи понять, термінів, ґрунтовної їх характеристики з урахуванням українських надбань і досліджень;
- систематична робота з укладання енциклопедій, словників українських термінів, довідників з питань бібліотекознавства сприятиме подальшому розробленню теоретичних положень низки наукових дисциплін соціально-комунікаційного циклу;
- підготовка та видання довідкових видань актуалізує інтерес науковців до проблем бібліотекознавства, стимулює розвиток української енциклопедичної та словникарської справи.

Список бібліографічних посилань

1. Бачинська Н. А., Салата Г. В. *Бібліотекознавство* : довідник для вищих навчальних закладів. Київ : Медінформ, 2016. 228 с.
2. Боряк Г. В., Папакін Г. В. Відкриті енциклопедичні гуманітарні ресурси в Інтернеті : сучасний стан і проблеми функціонування. *Спеціальні історичні дисципліни.* Київ, 2013. Вип. 21. С. 73–89.
3. *Велика українська енциклопедія* [Електронний ресурс]. URL: http://gue.microdb.com/.
4. Добко Т. В. Українська енциклопедія в електронному середовищі. *Українська енциклопедистика* : матер. III міжнар. наук. конф. (22–23жовтня 2013 р., Київ). Київ, 2014. С. 45–50.
5. *Електронні видання* : довідник / уклад. Т. Ю. Киричок. Київ : КПІ, 2011. 400 с.
6. *Енциклопедія історії України:* У 10 т. / ред. : В. А. Смолій та ін. Київ : Наук. думка, 2003–2013.
7. *Енциклопедія Сучасної України* : У 25 т. / гол. редкол. : І. М. Дзюба (співгол.), А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, Ін-т енциклопедичних досліджень НАН України, Наукове товариство ім. Шевченка. Київ: 2001–….
8. *Енциклопедія українознавства*/ під гол. ред. В. Кубійовича. Мюнхен;Париж; Нью-Йорк, 1949–1989. Т. 1. С. 6.
9. Железняк М. Г. Історія енциклопедичної справи в Україні. *Україна дипломатична.* Київ, 2009. Вип. 10. С. 1077–1081.
10. Ильганаева В. А. *Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность)* : словарь-справочник. Харьков : КН Городская типография, 2009. 392 с.
11. *Інформаційні ресурси* : словник законодавчої та стандартизованої термінології / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського / [уклад. : П. І. Рогова, Я. О. Чепуренко, С. М. Зозуля, І. Г. Лобановська]. Київ : [Нілан-ЛТД], 2012. 283 с.
12. *Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.)* : матеріали до біобібліографічного словника / авт.-уклад. Л. В. Гарбар ; редкол. : Г. В. Боряк, Л. А. Дубровіна (голова), В. І. Попик [та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т рукопису. Київ, 2017. 616 с.
13. *Книгознавство* : термінологічний словник (редакційно-видавнича справа, журналістика, поліграфія, видавничий бізнес, інформаційно-бібліотечна діяльність) / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; [за заг. ред. В. О. Жадька]. Київ : Експрес-Поліграф, 2012. 304 с.
14. Коллін П. Г. *Англо-український словник друкарської і видавничої справи : понад 9000 термінів.* Харків : Каравела, 2002. 424 с.
15. Комова М. В. *Українська документознавча термінологія: шляхи формування та функційні особливості* : монографія / Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2011. 315 с.
16. Концепція «Української бібліотечної енциклопедії». Проект. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія.* 2011. № 2. С. 5–7.
17. *Короткий тлумачний словник термінів з УДК* / [уклад. : М. Й. Ахвердова та ін.] ; Держ. наук. установа «Кн. Палата України ім. Івана Федорова». Київ. : Кн. Палата України, 2011. 27 с.

18. *Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики* / наук. ред. : Г. М. Швецова-Водка. Київ : Кн. Палата України, 1999. 115 с.

19. Кушнаренко Н. Н. *Документоведение* : учеб. для студ. вузов культуры. Киев : Знання, 2006. 459 с.

20. Лейчик В. М. Исходные понятия, основные положения, определения современного терминоведения и терминографии. *Вестник Харьковского политехнического университета.* 1994. № 19. Вып. 1. С. 147.

21. ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 270 (І. Раковський). Спр. 133. Арк. 8.

22. Огар Е. *Українсько-російський і російсько-український словник-довідник з видавничої справи.* Львів : Палітра друку, 2002. 264 с.

23. *Поліграфія та видавнича справа* : рос.-укр. тлумач. слов. / уклад. : Б. В. Дурняк та ін. Львів : Афіша, 2002. 456 с.

24. Раковський І. Якою буде наша енциклопедія? Деякі сумніви й їх розв'язка. *Діло*. 1930. 8 лют. № 30. С. 3.

25. *Словник основних термінів з бібліотечно-інформаційної діяльності* / уклад. М. В. Безрука. Івано-Франківськ: НТБІФНТУНГ, 2013. 48 с.

26. *Словник-довідник основних видавничих термінів* (для практики наук. установ) / пер. і упорядк. А. І. Радченко ; Наук.-вид. рада НАН України. Київ : Академперіодика, 2009. 72 с.

27. *Словник книгознавчих термінів: понад 1400 термінів* / уклад.: В. Я. Буран [та ін.]. Київ : Книжкова Палата України, 2003.160 с.

28. Сташко М. В. *Російсько-український словник бібліотечно-бібліографічних термінів* / наук. ред. Л. М. Полюга. 2-е вид., перероб. і доп. Львів : СП «Бак», 1996. 197 с.

29. Стрішенець Н. В. *Англо-український словник-довідник бібліотечно-інформаційної термінології* / НАН України, Нац. б-ка України імені В. І. Вернадського. Київ, 2004. 332 с.

30. Українська бібліотечна енциклопедія [Електронний ресурс]. *Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого :* [веб-сайт]. Електрон. дані. Київ : Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого, 2016. URL : http://ube.nplu.org.

31. *Українська Загальна Енцикльопедія. Книга Знання :* у 3 т. / за ред. Івана Раковського. Львів ; Станіславів ; Коломия, 1930. 1935 с.

32. *Українська радянська енциклопедія.* Київ, 1961. Т. 6. С. 504.

33. Черниш Н. І. *Українська енциклопедична справа : історія розвитку, теоретичні засади підготовки видань*. Львів : Фенікс, 1998. 243 с.

34. Швецова-Водка Г. М. *Документознавство* : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 398 с.

35. Швецова-Водка Г. М. *Документознавство : Словник-довідник термінів і понять* : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Знання, 2012. 319 с.

36. Internet Encyclopedia of Ukraine = Енциклопедія України в Інтернеті [Електронний ресурс]. URL : http: // www.encyclopediaofukraine.com.

References

1. Bachynska, N. A., Salata, H. B. (2016). *Bibliotekoznavstvo*: dovidnyk dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv [Library science, Reference book for Higher Educational Institutions Specialty]. Kyiv, Ukraine: Medinform. [In Ukrainian].

2. Boriak, H. V., Papakin, H. V. (2013). Vidkryti entsyklopedychni humanitarni resursy v Interneti: suchasnyi stan i problemy funktsionuvannia. [Open Encyclopedic Humanitarian Resources on the Internet; current state and problems of functioning]. *Spetsialni istoruchni dystsypliny* [Special Historical Disciplines]. (Vol. 21), (pp. 73-89). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

3. *Velyka ukrainska entsyklopediia* [Great Ukrainian Encyclopedia]. Retrieved from http://gue.microdb.com/.

4. Dobko, T. V. (2014, Oktober). Ukrainska entsyklopediia v elektronnomu seredovyshchi [Ukrainian Encyclopedia in the electronic environment]. *In Ukrainska entsyklopedystyka* [Ukrainian Encyclopedics]. The materials of the III International Science Conference (22-23 October 2013, Kyiv), (pp. 45-50). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

5. Kyrychok, T. (Ed.). (2011). *Elektronni vydannia* [Electronic editions]: reference book. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

6. Smoliy, V. A. (Ed.). (2003-2013). *Entsyklopediia istorii Ukrainy* [Encyclopedia of History of Ukraine]. (Vols. 1-10). Kyiv, Ukraine: Naukova Dumka. [In Ukrainian].

7. Dziuba, I. M., Zhukovskyi, A. I., Zhelezniak, M. H. (Eds). (2001-…). *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Contemporary Ukraine]. (Vols. 25). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

8. Kubiiovych, V. (Ed.) (1949-1989). *Entsyklopediia ukrainoznavstva* [Encyclopedia of Ukrainian Studies]. (Vol. 1). Munich; Paris; New York. [In Ukrainian].

9. Zhelezniak, M. H. (2009). Istoriia entsyklopedychnoi spravy v Ukraini [The History of EncyclopediaStudies inUkraine] *Ukraina Dyplomatychna* [Ukrainian Diplomacy], 10, (1077-1081). [In Ukrainian].

10. Ilganaeva, V. A. (2009). *Socialnye kommunikatcii (teoriia, metodologiia, deiatelnost*) [Sotcial communications (theory, methodology, activity)]. Kharkov, Ukraine. [In Russian].

11. Rohova, P. I., Chepurenko, Ya. O., Zozulia, S. M. Lobanovska, I. H. (Comp.). (2012). *Informatsiini resursy:* slovnyk zakonodavchoi ta stand. terminolohii [Information Resources: glossary of legislative and standardized terminology]. Kyiv, Ukraine: [Nilan-LTD]. [In Ukrainian].

12. Harbar, L. V. (2017). *Istoriia ukrainskoi bibliotechnoi spravy v imenakh (kinets XIX st. – 1941 r.)* [The History of Ukrainian Library Affairs in names (the end of XIX cent.-1941)]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

13. Zhadko, V. O. (Ed.) (2012). *Knyhoznavstvo*: terminolohichyi slovnyk [Book science Glossary of terminology (editorialand publishing, journalism, printing, publishing business, information library activities)]. Kyiv, Ukraine: Express-Polihraf. [In Ukrainian].

14. Kollin, P. H. (2002). *Anhlo-ukrainskyi slovnyk drukarskoi i vydavnychoi spravy* [English-Ukrainian Glossary of typographical and publishing business]. Kharkiv, Ukraine: Karavela. [In Ukrainian].

15. Komova, M. V. (2011). *Ukrainska dokumentoznavcha terminolohiia: shliakhy formuvannia ta funktsiini osoblyvosti* [Ukrainian documentation terminology: the ways of formation and functional features]. Lviv, Ukraine. [In Ukrainian].

16. (2011). Kontseptsiia «Ukrainskoi bibliotechnoi entsyklopedii» [The Concept «Ukrainian Bibliographic Encyclopedia»]. Proekt. *Bibliotekoznavstvo*. *Dokumentoznavstvo*. *Informolohiia*, 2, (5-7). [In Ukrainian].

17. Akhverdova, M. I. (Comp.). (2011). *Korotkyi tlumachnyi slovnyk terminiv z UDK* [Sport Explanatory Dictionary of terms with UDC]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

18. Shvetsova-Vodka, H. M. (Ed.) (1999). *Korotkyi terminolohichnyi slovnyk iz bibliohrafoznavstva ta sotsialnoi informatyky* [Sport Glossary on Library Science Terminology on bibliography and Social informatics]. Kyiv, Ukraine: Knyzhkova Palata Ukrainy. [In Ukrainian].

19. Kushnarenko, N. N. (2006). *Dokumentovedenie* [Documentation : The textbook for students of the institute of Culture]. Kiev, Ukraine. [In Russian].

20. Leichik, V. M. (1994). Iskhodnye poniatiia, osnovnye polozheniia, opredeleniia sovremennoho terminovedeniia i terminohrafii [Initial concepts general Statements, definitions of contem porary terminology and terminography]. *Vestnik Kharkovskogo Polytechnicheskogo Universiteta,* 19 (1), 147. [In Russian].

21. LNB im. V. Stefanyka HAH Ukrainy [LNL namedafter V. Stephanyka NAS of Ukraine], f. 270 (I. Rakovskyi) /133/8.

22. Ohar, E. (2002). *Ukrainsko-rosiiskyi i rosiisko-ukrainskyi slovnyk-dovidnyk z vydavnychoi spravy* [Ukrainian-Russian and Russian-Ukrainian reference book in publishing business]. Lviv, Ukraine: Palitra Druku. [In Ukrainian].

23. Durniak, B. V. (Comp.). (2002). Polihrafiia ta vydavnycha sprava [Printind and Publishing Affairs: Russian-Ukrainian explanatory dictionary]. Lviv, Ukraine: Afisha. [In Ukrainian].

24. Rakovskyi, I. (1930, February). Yakoiu bude nasha entsyklopediia? Deiaki sumnivy i yikh rozviazka [What will our encyclopedia be? Some doubt and their resolution]. *Dilo, (30), 3.* [In Ukrainian].

25. Bezruka, M. V. (Comp.). (2013). *Slovnyk osnovnykh terminiv z bibliotechno-informatsiinoi diialnosti* [Dictionary of basic terms in library information activities]. Ivano-Frankivsk, Ukraine. [In Ukrainian].

26. Radchenko, A. I. (Comp.). (2009). *Slovnyk-dovidnyk osnovnykh vydavnychykh terminiv* [Reference Book of basic publishing terms (for the practice of scientific institutions)]. Kyiv, Ukraine : Akademperiodyka. [In Ukrainian].

27. Buran, V. I. (Comp.). (2003). *Slovnyk knyhoznavchykh terminiv* [Dictionary of bibliographic Terms]: over 1400 terms. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

28. Stashko, M. V. (1996). *Rosiisko-ukrainskyi slovnyk bibliotechno-bibliohrafichnykh terminiv* [Russian-Ukrainian Dictionary of Librarian bibliographic terms]. Lviv, Ukraine: SP «Bak». [In Ukrainian].

29. Strishenets, N. V. (2004). *Anhlo-ukrainskyi slovnyk-dovidnyk bibliotechno-informatsiinoi terminolohii* [English-Ukrainian Reference Book of Library information terminology]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

30. (2016). Ukrainska bibliotechna entsyklopediia [Ukrainian Library Encyclopedia]. *Natsionalna Biblioteka Ukrainy im. Yaroslava Mudroho: [website]*. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian]. Retrieved from http://ube.nplu.org.

31. Rakovskyi, Iv. (Ed.). (1930-1935) *Ukrainska Zahalna Entsyklopediia. Knyha Znannia.* [Ukrainian General Encyclopedia. The Book of Knowledge]. (Vols. 1-3). Lviv; Stanislaviv; Kolomyia, Ukraine. [In Ukrainian].

32. (1961). *Ukrainska radianska entsyklopediia* [Ukrainian Soviet Encyclopedia]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

33. Chernysh, N. I. (1998). *Ukrainska entsyklopedychna sprava: istoriia rozvytku, teoretychni zasady pidhotovky vydan* [Ukrainian Encyclopedic Affair: The History of the development of the theoretical principles of preparation of editions]. Lviv, Ukraine: Feniks. [In Ukrainian].

34. Shvetsova-Vodka, H. M. (2007). *Dokumentoznavstvo* [Dokument Science]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

35. Shvetsova-Vodka, H. M. (2012). *Dokumentoznavstvo* [Dokument Science. Reference Book of terms and concepts]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

36. *Entsyklopediia Ukrainy v Interneti* [Internet Encyclopedia of Ukraine]. Retrieved from http: // www. encyclopedia of ukraine.com [In Ukrainian].

UDC 02:001.4]:030(477)

Svitlana Lisina,
PhD (in History), Sciences, Associate Professor, Scopus ID 57200319232, Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine)

LIBRARY SCIENCE TERMINOLOGY IN REFERENCE EDITIONS

The paper presents a study of reference publications on librarianship and related disciplines that give a description of the documentary resource of Ukrainian library science. For the period of Ukraine's independence in domestic librarianship, book science, bibliography and the system of scientific information a powerful information array of publications has been accumulated. A significant part of it belongs to reference publications. Ukrainian encyclopedics has its own tradition at least from the end of the XIX to the beginning of the XX century. These universal encyclopedias: Ukrainian General Encyclopedia, Encyclopedia of Ukrainian Studies, Ukrainian Small Encyclopedia, Ukrainian Soviet Encyclopedia, Internet Encyclopedia of Ukrainian, Encyclopedia of the History of Ukraine, Encyclopedia of Contemporary Ukraine, Great UkrainianEncyclopedia contain terms and the notion of bibliographic affairs, but modern requirements for terminology require new interpretations.

The dispersion of professional information, therefore the issue of providing library industry employees with a generalized and structured information intensified. It's the industry's encyclopedias that allow you to provide professional knowledge, generalize, systematize and popularize the achievement of bibliographic science created by the Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine «Ukrainian Bibliographic Encyclopedia» is a convenient for us, informative as much as possible actualized scientific reference resource which is addressed to library specialists.

Also in the article terminology dictionaries on library science and related sciences are presented. In Lviv Polytechnic in 1996 for the first time a translated dictionary of the modern terminology of the time was concluded. It was Russian-Ukrainian Dictionary of the Bibliography Terms. A notable event in the creation of interpretive terminology dictionaries became publications: Short Terminology Dictionary on Bibliographic Study and Social Informatics and Glossary of Main Terms on Library Information Activities. Study and research on the terminology of book science, publishing and informational activities as adjacent disciplines has been going on for many years and also presented in the form of reference journals.

Thus, the formation of librarian terminology is an urgent and extremely important task for the further activities of scientists. To solve the terminological problem the specialists should be highly qualified. They need to be trained in higher education institutions by introducing special courses on the basics of terminology and professional language into the curriculum.

K e y w o r d s: The terminology of Library science, the universal encyclopedia, glossary of terminology, special reference book, professional terms.

Lviv Polytechnic National University
12, S. Bandery St., Lviv, 49013, Ukraine
E-mail: svitiva@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 10.06. 2019 р.